

Zoologisk Museum modtog den 11. juni Den Danske Museumspris 2003, blandt andet for at have fået hovedsædet for "biologiens nye søgemaskine": *Global Biodiversity Information Facility* til Danmark. *Global Biodiversity Information Facility* - eller slet og ret GBIF - er en verdensomspændende organisation, der arbejder for at gøre alverdens information om biologisk mangfoldighed tilgængelig for alle via internettet.

Ovenover den genåbnede og renoverede forhal er det tidligere rum mellem indgangen og bygning udfyldt med en tre-etagers bygning, designet som en kæmpe-mæssig computer-mascotte - et symbol på *Global Biodiversity Information Facility*, der netop ved hjælp af den nyeste teknologi skal bringe alle biologiske informationer videre via internettet til hvem der måtte ønske dem.
Fotograf Geert Brøvad.

Global biodiversitet

Ud over det synlige bevis i form af en messingplakette af grafikereren Torben Skov består Den Danske Museumspris i en halv million kroner. Prisen blev uddelt ved et festarrangement med zoologisk inspirerede musikalske indslag. Formand for juryen, Marianne Saabye, direktør for Den Hirschsprungske Samling, sagde under sin afsløring af prismodtageren: "Der findes milliarder af organismer i verden, og vores viden om dem er langt fra fuldkommen. Tværtimod vokser den hele tiden og hober sig op i private samlinger, nationale museer, biblioteker og databaser verden over. Til gengæld er der overalt i verden hårdt brug for viden i arbejdet for at fremme en mere bæredygtig udvikling og mindske tabet af klodens biologiske mangfoldighed".

Marianne Saabye begrundede desuden jurvens valg med ordene: "På den internationale scene har Danmark gennem de seneste årtier på mange måder spillet en central rolle i bestræbelserne for at sikre biodiversitet og bæredygtig udvikling. Ved at trække sekretariatet for the Global Biodiversity Information Facility til København har Zoologisk Museum sikret Danmark en central placering også i fremtiden. Både som platform for verdens biodiversitetsforskning i videste forstand, og som platform for det danske arbejde for at sikre en international udvikling, der bygger på en bæredygtig udnyttelse af naturen. Zoologisk Museum har med andre ord ved at påtage sig værtskabet for GBIF lovet en meget væsentlig opgave, som ligger langt uden for rammerne af, hvad man normalt ville kunne forvente af en institution af denne art."

Zoologisk Museum

Zoologisk Museum, er en del af Københavns Universitet og hører under Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling. Det giver en anderledes vægning af opgaver i forhold til de fleste museer. Museet er desuden nationalmuseum for zoologi og i den egenskab kommer det ind under den danske museumslov som en del af Statens Naturhistoriske Museum. Museumsbestyrer, Professor Henrik Enghoff påpegede ved prisoverrækkelsen, at: "Kombinationen af at være både universitetsinstitut og nationalmuseum giver Zoologisk Museum nogle spe-

Af Else Østergaard
Andersen, Liaison
Officer, GB

*Hans Kongelige Højhed
Prins Henrik indviede
GBIF-sekretariatets nye
bygning ved et indbudt
arrangement d. 30. april
2005. Fra venstre er det
GBIF's direktør James
Edwards (USA), GBIF's
bestyrelsesformand
Christoph Häuser (Tysk-
land), HHK Prins
Henrik, museumsbestyrer
Henrik Enghoff, rektor
Linda Nielsen, ministerse-
kretær Nina Herskind og
næstformand i GBIF's
bestyrelse Kunio Iwatsuki
(Japan).
Fotograf Geert Brovad.*

cielle muligheder – ikke mindst i internationalt samarbejde. Det er i høj grad det, der har givet museet muligheden for at være vært for Global Biodiversity Information Facility."

Zoologisk Museum har gennem en årrække arbejdet med udstillingerne udfra en grundlæggende idé om, at det man ikke kender, kan man ikke engagere sig i – eller beskytte. Ønsket om at gøre viden om naturens organismer i al deres mangfoldighed tilgængelig for så mange som muligt, for på den måde at sikre dem i fremtiden, er et ønske som deles med hele det globale netværk. GBIF består af. Værtskabet falder dermed naturligt i tråd med museets øvrige arbejde. Det var en væsentlig grund til, at Zoologisk Museum sammen med Københavns Universitet og Danmark i øvrigt lagde billet ind på at huse sekretariatet.

GBIF's vej til Danmark

Dannelsen af Global Biodiversity Information Facility blev anbefalet af en arbejdsgruppe under OECD's Megascience Forum¹ i januar 1999, og et halvt år senere blev anbefalingen støttet af forskningsministrene i OECD. Det skete på betingelse af, at GBIF blev en selvstændig organisation og åben for medlemskab fra en hvilken som helst nation i verden.

Zoologisk Museums store særudstilling *Milliarter* blev åbnet for publikum d. 2. maj 2003. Forinden fik prinsen, miljøministeren, GBIF's bestyrelse og andre særligt indbudte lejlighed til at se udstillingen. Her vises H.K.H. Prins Henrik, rektor Linda Nielsen, miljøminister Hans Christian Schmidt og prorektor Jørgen Olesen rundt af udstillingsleder Hanne Strager og museumsbestyrer Henrik Enghoff, gennem den udstilling, der blev til nat i mellem museets gæster i en forrygende fart. Fotograf Geert Brovad.

Der blev nedsat en styregruppe, som skulle arbejde på tilblivelsen af GBIF. Formand for styregruppen, James Edwards, der nu er direktør for GBIF-sekretariatet, sagde i sin tale ved indvielsen af GBIF's bygning ved Zoologisk Museum: "Vores forberedelsesindsats kulminerede ved et møde her i København i december 2002, hvor den sidste afpudsning fandt sted af det forståelsesmemorandum, som er den juridiske basis for organisationen GBIF. Så vi kan med rette sige, at København i en vis forstand var stedet, hvor GBIF blev født." Men Danmark ville altså ikke nøjes med at spille fødselshjælper. En håndfuld ildsjæle fra forskningsverden, industri, ministerier og styrelser – med museumsbestyrer Henrik Enghoff i spidsen, gik sammen i et konsortium. Formålet var at få GBIF's internationale sekretariat til at ligge i Danmark – ved Zoologisk Museum. Da Danmark vandt værtskabet i konkurrence med Australien, Spanien og Holland, var det uden tvivl medvirkende, at man kunne tilbyde lokaler klos op ad et forskende museum i en splinterny bygning doneret af Aage V. Jensens Fonde. "Universitetet har forsynet GBIF sekretariatets medarbejdere med et sprudlende forskningsmiljø og førsteklasses forskere, som vi kan interagere med", sagde direktør for GBIF James Edwards under indvielsen. Men også for museet betyder det inspiration til at styrke den internationale dimension yderligere – for forskningen, samlingerne og formidlingen. GBIF og det danske knudepunkt DanBIF indgår således som et vigtigt element i Zoologisk Museums nye særudstilling "Milliarter".

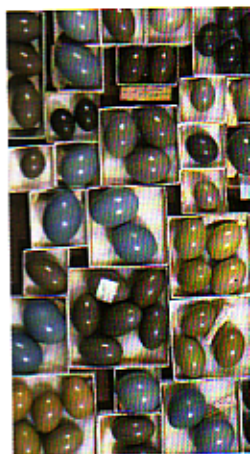
GBIF – biologiens "Google"

I løbet af en årrække ventes GBIF's internetportal at være blandt verdens største. Den skal med tiden rumme alverdens information om jordklodens bio-

logiske mangfoldighed. Data skal være gratis og lette at få fat i for alle. Der er således ikke kun tale om et forskningsværktøj, men en tjeneste der stilles til rådighed for politikere, naturforvaltere, interesseorganisationer, skoleelever, o.s.v. Inden årets udgang ventes GBIF at give adgang til de første databaser om verdens dyr, planter m.m. Heldigvis skal GBIF ikke begynde på bar bund da der samarbejdes med mange institutioner, som i dag udfører beslægtet arbejde verden over. Et grundlæggende fundament er de enkelte deltagerlandes og organisationers forpligtelse til at stille egne data til rådighed. Sekretariatets funktion er så groft sagt at udvikle redskaber, der letter medlemmernes arbejde og at lave en samlet indgangsportal til dette ellers uoverskuelige hav af information om alskens organismer.

På nuværende tidspunkt, har GBIF 56 medlemmer (38 lande og 18 internationale organisationer) og sekretariatets arbejde består i første omgang i at tage stilling til IT- og biologifaglige problemer, som f.eks. at sikre datailgængelighed og -interoperabilitet, skabe et elektronisk katalog over artsnavne, digitalisere data fra naturhistoriske samlinger samt opbygge den nødvendige kapacitet. Biologiske data er spredt rundt i hele verden i meget forskellig form. GBIF skal gøre det muligt at afsøge de relevante databaser globalt, uden at man skal bekymre sig om, hvor og på hvilken form de ligger. I samarbejde med internationale projekter udvikles standarder for udveksling af biodiversitetsdata, der skal tilgodeses flest muligt. Ingen data kommer dog ud, før den basale del af et katalog over navne på alle kendte organismer (planter, dyr, bakterier og svampe) er på plads. Navnet er nøglen til oplysningerne om arten. Endvidere kræves selvfølgelig at data forefindes på digital form, hvad langt fra alle gør. Ved at digitalisere data fra naturhistoriske samlinger vil eksisterende viden verden

Fotograf Geert Brovad.

over blive gjort tilgængelig for søgninger. Især mange forskere i udviklingslande begrænses i dag af, at materiale indsamlet gennem hundreder af år i deres lande, befinder sig i europæiske og nordamerikanske museer. Med GBIF's arbejde vil de i fremtiden få langt lettere adgang til "egne data". Men det vil også være værdifuldt for forskere og naturforvaltere i f.eks. Danmark at kunne få lettere adgang til eksisterende viden. Vigtig for GBIF's arbejde er desuden arbejdet med at få flere lande med i bestræbelserne samt kapacitetsopbygning. Den nødvendige kapacitet maskinelt, institutionelt og menneskeligt skal være til stede for at man senere kan nyde godt af GBIF's øvrige resultater. Medarbejderne kom på plads i løbet af 2002 og det første arbejdsprogram blev godkendt af bestyrelsen i efteråret 2002. Den røde "server", GBIF-annexet til Zoologisk Museum, som Aage V. Jensens Fonde donerede, stod færdig i begyndelsen af 2003 for GBIF's medlemmer samlede i København for at holde det sjette bestyrelsesmøde og indvie bygningen.

Indvielsen af GBIF

Den 30. april 2003 kunne Prins Henrik klippe snoren over ved hovedtrappen til GBIF og Zoologisk Museums udstilling – og dermed indvie den treetagers bygning, der rummer det internationale sekretariat. Indvielsen blev en festlig begivenhed med omkring 300 mennesker fra mere end 40 lande. Blandt gæsterne var den danske miljøminister, en række ambassadører fra GBIF's medlemslande, bestyrelsesmedlemmer i GBIF og embedsmænd i Udenrigsministeriet, Miljøministeriet og Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling. Miljøminister Hans Christian Schmidt udtalte ved denne lejlighed på den danske regerings vegne: "Vi er stolte over at huse en så vigtig international institution i vores hovedstad. Det afspejler Danmarks aktive engagement i arbejdet på at bevare den globale biologiske mangfoldighed og sikre, at den bliver udnyttet på en bæredygtig måde. At skabe en åben og let tilgængelig samling af al eksisterende viden om verdens arter er et stort og ambitiøst foretagende og et helt centralt led i de globale bestræbelser på at beskytte og bevare mangfoldigheden af livsformer på jorden." Han fremhævede desuden, at: "Det har været topprioritet for Danmark at sikre udviklingslande fri adgang til information om deres egen biologiske mangfoldighed fra internationale samlinger og informationscentre. Det vil være et vigtigt redskab i gennemførelsen af Biodiversitetskonventionen i den 3. verden."

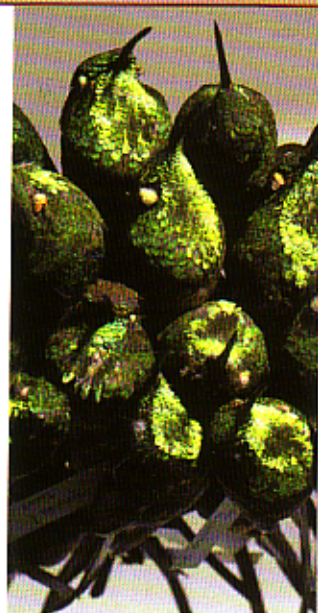
Alle troede vel, at det efter indvielsen ville blive hverdag igen – for Global Biodiversity Information Facility og for Zoologisk Museum. Men så kom den glædelige nyhed om nominering af museet til Den Danske Museumspris. Som museets bestyrer Henrik Enghoff udtrykte det i sin takketale for prisen: "Først blev jeg glad fordi en række af de andre na-

turhistoriske museer i Danmark indstillede Zoologisk Museum til Museumsprisen. Så blev jeg MEGET glad, da Zoologisk Museum faktisk blev nomineret til prisen. Og da det så rent faktisk er Zoologisk Museum der får prisen, er jeg ekstra meget særdeles glad i dag. Mange tak til Bikubenfonden og til de andre naturhistoriske museer i Danmark."

Digitale data og ny særudstilling

Henrik Enghoff understregede, at Zoologisk Museum vil bruge prisen til noget synligt, noget der kan forbedre museets service overfor brugerne og i GBIF's ånd, for videnskabsfolk verden over, der bruger samlingerne og for det især danske publikum der besøger udstillingerne: "På den videnskabelige front vil vi bruge en del af prisen til at lægge omhyggeligt udvalgte dele af vores samlinger på internettet. Dette kan ske på to måder: Man kan lægge oplysninger om hvert enkelt eksemplar (eller nogle af dem) ud: identifikation, findested, finddato, mål og vægt o.s.v. ...og man kan lægge digitale billeder af udvalgte eksemplarer ud. Begge former for internet-tilgængelige samlinger er som sagt i GBIF's ånd, og museet er allerede i fuld gang med begge dele, men med over 10 millioner eksemplarer er der nok at tage fat på.

På udstillingsfronten vil vi bruge en del af prisen til at forbedre vores muligheder for at vise aktuelle særudstillinger. Særudstillinger er som bekendt essentielle for et museum hvis interessen for det skal fastholdes. Men som det er særudstillings natur, skal de ikke stå til evig tid, selv om de er lige så flotte og relevante som Milliarter – der skal hele tiden fornyelse til. Zoologisk Museums særudstillingsareal ligger i dag lige ved indgangen til udstil-

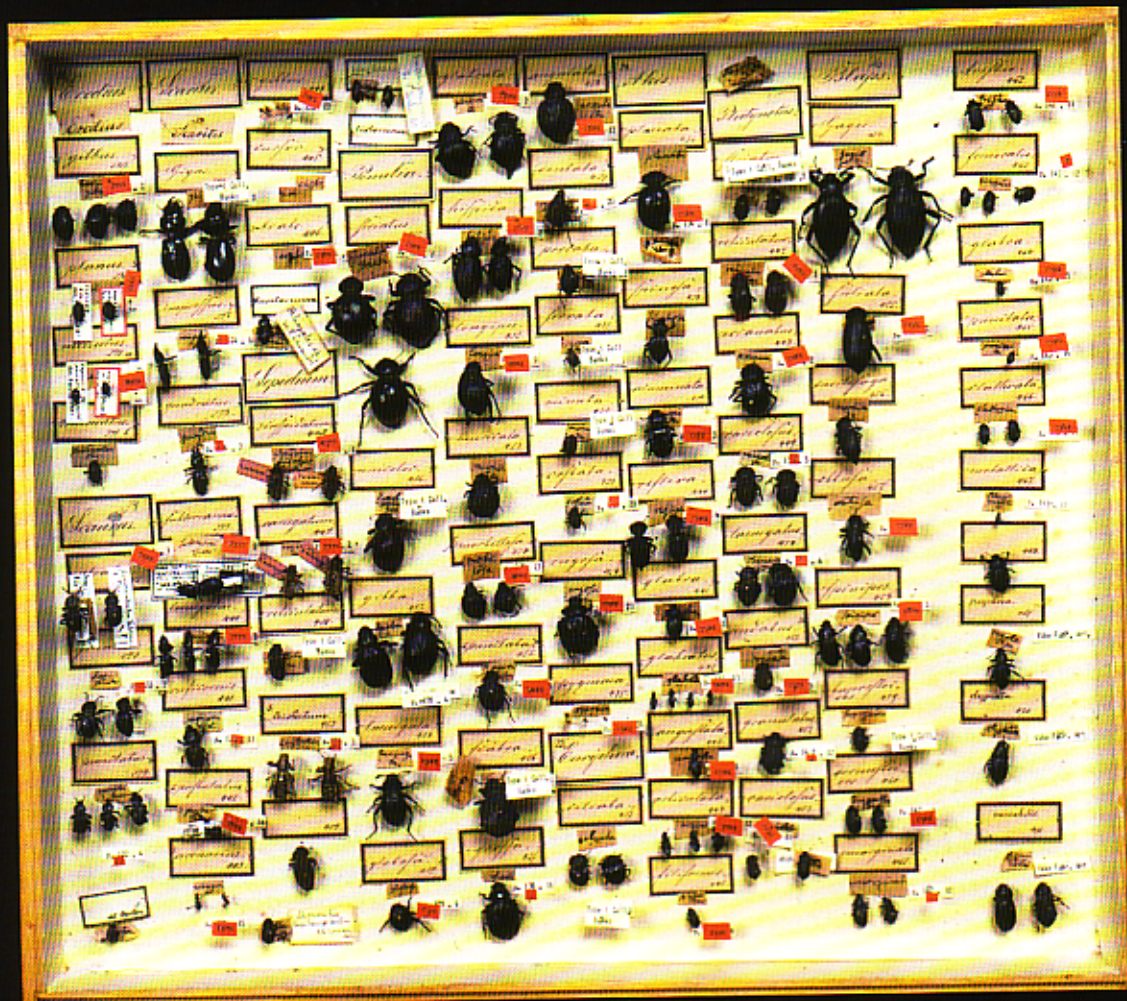
Fotograf Geert Brovad.

Direktor for Bikubenfonden Kaj Dan Steffensen og juryens formand, Museumsdirektor Marianne Saabye, Den Hirschsprungske Samling, overrakte Den Danske Museumspris' synlige bevis – en plakette af grafikerne Torben Skov – til Museumsbestyrer Henrik Enghoff, Zoologisk Museum.

Fotograf Ole Høegh Post.

Særdstillingen Milliar-
ter viser blandt andet
nogle af de nye dyrearter,
som museets forskere har
opdaget de seneste år –
f.eks. "Hælegænger" på
dette foto. I 2002 blev op-
dagelsen af denne helt ny
insektorden offentliggjort.
Det er vingeløse smådyr på
op til et par centimeter.
Når de går, hæver de spid-
sen af jorden fra under-
laget – heraf navnet. I
nutiden kendes de kun fra
tørre egne af Afrika. For-
fædre er blandt andet
fundet i 45 millioner år
gammelt baltisk rav.
Hælegængerne er den
første orden af nulevende
insekter, der er blevet
oplagt siden 1941.
Fotograf Geert Brovad.

Biller fra en af
Zoologisk Museums internati-
onalt værdifulde samlinger:
Fabricius samlingen.
Fotograf Geert Brovad.

Elefantføster.
Fotograf Geert Brovad.

lignerne på 5. sal i museumsbygningen. Det er på
sin vis udmærket, når særdstillingen står der, men
det er yderst uheldigt i opbygningsfasen,
fordi publikum da træder direkte ind på en bygge-
plads. Dengang den relativt nye museumsbygning
blev indrettet i 60'erne, var der planer om en ud-
stilling om "mennesket og naturen" på udstilling-
ernes øverste etage, 7. sal. Men ak, da de to neder-
ste etager var fyldt op med udstillinger, var pen-
gene brugt op. Derfor har museet i dag noget så
sjældent som en uudnyttet etage, ovenover udstil-
lingen "Fra Pol til Pol". Det er den, vi gerne vil ind-
rette til særdstillingsareal. Samtidig vil vi så op-
bygge en ny, permanent udstilling på det nu-
værende særdstillingsareal. En spektakulær ud-
stilling der tager gæsterne med storm i samme
øjeblik de træder ud af elevatoren. Disse ændrin-

ger kræver en særdeles stor investering, langt
større end selv den generøse Museumspris kan
rumme. Vi vil derfor i første omgang få udarbejdet
en professionel projektbeskrivelse der kan bruges
som basis for en ansøgning om selve projektet. Pro-
jektbeskrivelsen skal dels omfatte de praktiske byg-
ningsændringer der skal til, dels en skitse af den
nye, permanente udstilling, dels en skitse af den
første særdstilling som skal vises i det nye lokale.
Museumsprisen gør at Zoologisk Museum kan in-
vestere i disse to – meget forskelligartede formid-
lingsprojekter. Så udover glæden og stoltheden
ved at modtage museumsprisen vil den resultere i
konkrete forbedringer af Zoologisk Museum." □

1 OECD: Organisationen for økonomisk samarbejde og udvikling